

Helle Thorning Bertelsen

Fra: Karin Jensen <kajen@nst.dk>
Sendt: 1. august 2014 08:45
Til: Helle Thorning Bertelsen; kommunen; Natur og Miljø (postkasse)
Cc: Thomas Fogtmann
Emne: Morsø Kommunes forslag til KP tillæg nr. 1
Vedhæftede filer: Morsø Kommunes KP tillæg nr 1_molerindvinding Stærhøj 010814.docx

Naturstyrelsen fremsender hermed bemærkninger til Morsø Kommunes forslag til kommuneplantillæg nr. 1, se vedhæftede dokument.

Naturstyrelsen skal gøre opmærksom på, at en supplerende redegørelse skal være modtaget i Naturstyrelsen **senest den 12. august 2014**, jf. vedhæftede dokument.

Med venlig hilsen

Karin Jensen
Cand.scient.
Tværgående Planlægning
Dir.tlf.: 72 54 25 90
kajen@nst.dk

Miljøministeriet
Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
DK - 2100 København
Tlf.: (+45) 72 54 30 00
www.naturstyrelsen.dk

Officielle mails bedes sendt til nst@nst.dk

Morsø Kommune
Natur og Miljø

Tværgående planlægning
J.nr. NST-122-773-00009
Ref. kajen
Den 1. august 2014

Sendt via mail til
Helle Thorning Bertelsen, helle.bertelsen@morsoe.dk
Morsø Kommune, kommunen@morsoe.dk
Natur og Miljø, naturogmiljo@morsoe.dk

Høringssvar til Morsø Kommunes forslag til kommuneplantillæg nr. 1

Morsø Kommune har sendt forslag til kommuneplantillæg nr. 1 med tilhørende miljørapport, "Molerindvinding ved Stærhøj", i offentlig høring i perioden fra den 6. juni 2014 til den 15. august 2014.

Planforslaget er udarbejdet på baggrund af en ansøgning om indvinding af ca. 75.000 m³ moler pr. år i et område på ca. 6,7 ha over en periode på 20 år. Indvindingsområdet er i Region Nordjyllands Råstofplan 2012 udlagt som graveområde. På ansøgningstidspunktet var råstofindvinding over en periode på 10 år omfattet af reglerne om VVM-pligt. Et anlæg, der er VVM-pligtigt, kan ikke realiseres, før der er tilvejebragt et kommuneplantillæg med retningslinjer med tilhørende VVM-redegørelse.

Naturstyrelsens bemærkninger

Naturstyrelsen har bemærkninger til planforslaget, idet forslagens redegørelse i forhold til arter på habitatdirektivets bilag IV og V vurderes som værende mangelfuld. I planforslagets redegørelse henvises der til miljørapporten, og det anføres, at der "I rapporten redegøres for konsekvenserne på områdets dyre- og plantearter, herunder eventuel forekomst af Bilag IV-arter. Herunder er det undersøgt, om projektforslaget vil forvente at ville påvirke naturtyper og arter indenfor Natura 2000. Det vurderes samlet set, at indvindingen af moler ikke vil få væsentlige negative konsekvenser i forhold til naturinteresser i området."

Arter på bilag IV

I forhold til arter på habitatdirektivets bilag IV gælder, at der ikke må vedtages planer, der kan beskadige eller ødelægge arternes yngle- eller rasteområder, jf. habitatbekendtgørelsens § 11.

Af miljørapporten fremgår det, at der ikke er foretaget registrering af, om der er forekomst af bilag IV arter inden for planområdet, men at "det er overvejende sandsynligt, at markfirben findes på arealet", og stor vandsalamander er registreret uden for planområdet. Ud fra et forsigtighedsprincip kan kommunen vælge at tage udgangspunkt i, at arterne forekommer inden for planområdet (såfremt der er egnede levesteder for de respektive arter) og iværksætte afværgeforanstaltninger til sikring af, at den økologiske funktionalitet af yngle- og rasteområderne for bilag IV-arterne opretholdes på mindst samme niveau som forud for råstofindvindingen. Det skal af planforslagets redegørelse fremgå, hvilke konkrete afværgeforanstaltninger der vil blive iværksat, og det skal begrundes, hvorfor afværgeforanstaltningerne

vrurderes at kunne sikre opretholdelse af den økologiske funktionalitet. Afværgeforanstaltninger skal iværksættes i tilstrækkelig tid til, at arterne kan indfinde sig på de nye levesteder, før råstofindvindingen påbegyndes.

Arter på bilag V

For arter på habitatdirektivets bilag V gælder, at der ifølge habitatdirektivets artikel 14 skal træffes foranstaltninger for sikring af arterne, såfremt de ikke har gunstig bevaringsstatus. Habitatdirektivets bilag V omfatter syv arter af ulvefod; bevaringsstatus for arterne er ukendt, men de fleste af arterne er sporadisk forekommende eller meget sjældne, jf. afrapportering efter habitatdirektivets artikel 17 om bevaringsstatus for naturtyper og arter (Aarhus Universitet, DCE, 2014). Almindelig ulvefod er i tilbagegang i Danmark, og der er således behov for en nærmere vurdering af, hvordan almindelig ulvefod påvirkes i den konkrete sag, herunder hvorledes det kan sikres, at arten kan opnå gunstig bevaringsstatus.

Naturstyrelsens vurdering

Naturstyrelsen vurderer, at planforslagets redegørelse er mangelfuld i forhold til arter på habitatdirektivets bilag IV og V, og at der skal udarbejdes en supplerende redegørelse, som skal indgå i planforslagets redegørelse.

Naturstyrelsen skal oplyse, at en supplerende redegørelse skal være modtaget i Naturstyrelsen **senest den 12. august 2014**. Såfremt den supplerende redegørelse enten ikke er modtaget denne dato eller ikke vurderes at være fyldestgørende, vil Naturstyrelsen fremsætte indsigelse efter planlovens § 29ⁱ mod Morsø Kommunes forslag til kommuneplantillæg nr. 1.

Strandbeskyttelseslinjen

Naturstyrelsen har noteret sig, at dele af råstofindvindingsområdet er beliggende indenfor strandbeskyttelseslinjen, og at et areal indenfor strandbeskyttelseslinjen ønskes anvendt til jorddeponi.

Morsø Kommune har endnu ikke ansøgt Naturstyrelsen om de nødvendige dispensationer fra naturbeskyttelseslovens § 15 om strandbeskyttelseslinjen.

Med venlig hilsen

Karin Jensen
kajen@nst.dk
tlf. direkte 7254 2590

ⁱ jf. lovbekendtgørelse nr. 587 af 27. maj 2013 af lov om planlægning. Beføjelsen er henlagt til Naturstyrelsen, jf. § 17, stk. 1, nr. 8, i bekendtgørelse nr. 1411 af 8. december 2010 om henlæggelse af opgaver og beføjelser til Naturstyrelsen. Naturstyrelsen gør opmærksom på, at styrelsen ikke har foretaget legalitetskontrol af planforslagene ud over de forhold, der vedrører de overordnede statslige interesser. Naturstyrelsen har således alene vurderet de skønsmæssige og retlige mangler i forhold til de statslige interesser.

Helle Thorning Bertelsen

Fra: Karin Jensen <kajen@nst.dk>
Sendt: 14. august 2014 16:15
Til: Helle Thorning Bertelsen
Emne: SV: Supplerende redegørelse vedr. Habitatdirektivets Bilag IV og V - Planforslag og miljørapport for molerindvinding ved Stærhøj - Morsø Kommune
Vedhæftede filer: Morsø Kommune planforslag Stærhøj 140814.pdf

Naturstyrelsen sender hermed tilbagemelding på Morsø Kommunes supplerende redegørelse til forslag til kommuneplantillæg for molerindvinding ved Stærhøj, se vedhæftede dokument.

Med venlig hilsen

Karin Jensen
Cand.scient.
Tværgående Planlægning
Dir.tlf.: 72 54 25 90
kajen@nst.dk

Miljøministeriet
Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
DK - 2100 København
Tlf.: (+45) 72 54 30 00
www.naturstyrelsen.dk

Officielle mails bedes sendt til nst@nst.dk

Fra: Helle Thorning Bertelsen [<mailto:helle.bertelsen@morsoe.dk>]
Sendt: 12. august 2014 12:43
Til: Karin Jensen; NST - Naturstyrelsens hovedpostkasse
Cc: Anja Sørensen; Arne Kirk; Michael E. Dickenson
Emne: Supplerende redegørelse vedr. Habitatdirektivets Bilag IV og V - Planforslag og miljørapport for molerindvinding ved Stærhøj - Morsø Kommune

Morsø Kommune fremsender hermed supplerende redegørelse vedr. Habitatdirektivets Bilag IV og V, som svar på Naturstyrelsen fremsendte bemærkninger til Forslag til Kommuneplantillæg 1 med tilhørende Miljørapport.

Med venlig hilsen

Helle Thorning Bertelsen
Landinspektør

Morsø Kommune
Natur og Miljø
Team Byplan
Direkte: 99 70 72 11
www.morsoe.dk

Glæd jer til ...
21. - 23. aug.

Kultur
MØDET
Mors 2014

Se flere arrangementer
på Mors via www.morsmobil.dk

www.kulturmoedet.dk

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Morsø Kommune
Natur og Miljø

Tværgående planlægning
J.nr. NST-122-773-00009
Ref. kajen
Den 14. august 2014

Sendt via mail til
Helle Thorning Bertelsen, helle.bertelsen@morsoe.dk
Morsø Kommune, kommunen@morsoe.dk
Natur og Miljø, naturogmiljo@morsoe.dk

Morsø Kommunes planforslag for molerindvinding ved Stærhøj

Morsø Kommune har sendt forslag til kommuneplantillæg nr. 1 med tilhørende miljørapport, "Molerindvinding ved Stærhøj", i offentlig høring i perioden fra den 6. juni 2014 til den 15. august 2014.

Naturstyrelsen sendte den 1. august 2014 bemærkninger til planforslaget, idet forslagets redegørelse i forhold til arter på habitatdirektivets bilag IV og V vurderedes som værende mangelfuld.

Morsø Kommune har den 12. august 2014 sendt en supplerende redegørelse.

I Morsø Kommunes oprindelige planforslag indgår et krav om, at "de gamle grave ikke tilplantes eller gror yderligere til i indvindingsperioden". Kravet om denne afværgeforanstaltning indgår ikke i den supplerende redegørelse. Idet sikring af lysåbne forhold vurderes som værende væsentligt i forhold til sikring af levesteder for eksempelvis markfirben, bør kravet indgå i redegørelsen i det endeligt vedtagne kommuneplantillæg.

Såfremt den supplerende redegørelse, med indføjelser af kravet om at de gamle grave skal holdes lysåbne, indarbejdes i kommuneplantillægget, og plantillægget vedtages med den supplerende redegørelse, har Naturstyrelsen ikke yderligere bemærkninger til planforslaget.

Med venlig hilsen

Karin Jensen
72 54 25 90
kajen@nst.dk

Morsø Kommune
Jernbanevej 7
7900 Nykøbing Mors

Via e-mail: kommunen@morsoe.dk

Dato	12. juni 2014
Sagsbehandler	Peder Møller
Mail	pemo@vd.dk
Telefon	+45 7244 2039
Dokument	13/20501-8
Side	1/2

Bemærkninger til Morsø Kommunes tillæg nr. 1 til kommuneplan 2013-2025 for molerindvinding ved Stærhøj med tilhørende miljørapport

Vejdirektoratet har via plansystemdk modtaget forslag til kommuneplantillæg for molerindvinding ved Stærhøj på Mors med tilhørende miljørapport.

Vejdirektoratet finder ikke anledning til at gøre indsigelse mod kommuneplantillægget, men har følgende bemærkninger til det fremsendte materiale:

I forhold til fremkommeligheden og trafiksikkerheden på rute 26 foretrækker Vejdirektoratet, at transportruten mellem molergraven og forarbejdningsstedet så vidt muligt fastlægges uden færdsel på rute 26.

Ved valg af alternativet Molvervej, Teglværksvej, Fårtoftvej samt "ny vej" til Nordmorsvej vil Vejdirektoratet arbejde for en lukning af Fårtoftvejs nuværende tilslutning til rute 26.

En løsning med anlæg af en ny vej ved Sundby vil medføre en forholdsvis stor omvejskørsel heraf en del på rute 26. Det er Vejdirektoratets vurdering, at denne løsning vil forringe fremkommeligheden og trafiksikkerheden på rute 26 om end i begrænset omfang.

Hvis en ny vej ved Sundby tilsluttes Sundbyvej nærmere rute 26 end 100 m forudsættes Vejdirektoratets tilladelse jf. vejlovens § 70. Der vil i forbindelse med en eventuel tilladelse kunne stilles vilkår om ombygning af krydset mellem Sundbyvej og rute 26, og at udgifterne hertil vil være Vejdirektoratet uvedkommende.

I Vejdirektoratets vurdering har alene indgået konsekvenserne for fremkommelighed og trafiksikkerhed på rute 26. Vejdirektoratet er naturligvis opmærksomt på, at også andre forhold må indgå i en samlet vurdering.

Vejdirektoratet står gerne til rådighed, såfremt ovenstående giver anledning til spørgsmål eller bemærkninger.

Med venlig hilsen

Peder Møller
Landinspektør

Kopi til: Naturstyrelsen, Tværgående Planlægning, nst@nst.dk

Morsø Kommune
(e-mail)

Kommuneplantillæg, Molerindvinding ved Stærhøj.

Aalborg Stift har modtaget materiale vedrørende Kommuneplantillæg nr. 1 samt Miljørapport ”Molerindvinding ved Stærhøj”, Miljøvurdering og VVM-redegørelse.

I forbindelse med behandlingen af det fremsendte materiale har Aalborg Stift haft kommuneplantillægget i høring ved Flade-Sundby-Skallerup sogns menighedsråd, som returnerede med en indsigelse til miljørapporten.

Aalborg Stift har ligeledes haft kommuneplantillægget til vurdering ved Kirkegårds konsulent.

På baggrund af en samlet vurdering vælger Aalborg Stift ikke at anmode Kirkeministeriet om at gøre indsigelse mod kommuneplantillægget.

Det vurderes at indvindingsområdet ikke ligger i kirkens og kirkegårdens nære landskab og at området ligger så langt fra kirken og kirkegården, at det ikke vil påvirke oplevelsen af kirken og kirkegården uacceptabelt.

Væsentlige indsigter mod kirken og kirkegården fra vest og øst påvirkes ikke uacceptabelt af indvindingsområdet.

Aalborg Stift skal dog bemærke følgende til molerindvinding i området jævnfør bemærkninger fremsendt fra kirkegårds konsulenten:

”at Råstofplan 2012, Region Nordjylland, indeholder et område ved Mosebjerg, der ligger vest for Stærhøj. Dette område ligger nord for Sundby kirke og kirkegård. Fra kirkegården til området er der kun ca. 460 m.

For området eksisterer anmeldte graverettigheder i lighed med området ved Stærhøj. Rækkefølgen af indvindingsområder indgår i råstofplanlægningen og angiver, at indvinding ved Mosebjerg starter, når indvindingen ved Stærhøj afsluttes, d.v.s. antageligt om ca. 20 år.

Det fremgår af miljørapporten, at ved sammenligning med graveområdet ved Stærhøj eksisterer de samme problemstillinger med trafikale påvirkninger ved transport af moler og landskabelige konsekvenser ved indvinding af moler i bakkelandskabet. Det vurderes umiddelbart, at konsekvenserne ved at fremrykke molerindvinding i Mosebjerg-området vil have samme negative påvirkninger i forhold til landskabelig påvirkning samt trafikale påvirkninger, som molerindvinding ved Stærhøj.

Hertil bemærkes, at påvirkningen af Sundby kirke, vil blive markant skærpet ved indvinding i området ved Mosebjerg, set i forhold til indvindingen ved Stærhøj”.

Aalborg Stift vil med kopi af dette brev og med baggrund i den ovenstående bemærkning anmode Region Nordjylland vurderer Mosebjerg nøjere, når råstofplanen for Region Nordjylland skal revideres.

Med venlig hilsen

Marie Johansen
Marie Johansen
Stiftsfuldmægtig

Kopi til :

Flade-Sundby-Skallerup Sogns menighedsråd (e-mail)
Region Nordjylland (e-mail)

Mogens B. Andersen
Kirkegårdskonsulent
Vibevej 6 9000 Aalborg

Tlf. 9816 5964
Træffes bedst efter kl. 17
E-mail: Arkitekt@MBAndersen.dk

18. juli 2014

Aalborg Stiftsøvrighed
Ref. Dok. nr. 83692/14

Aalborg Stiftsøvrighed har med brev af 11.07.2014 anmodet om en udtalelse vedrørende:

Molerindvinding ved Stærhøj.

- **Kommuneplantillæg nr. 1, Kommuneplan 2013 – 2025. Morsø Kommune.** Forslag: juni 2014.
- **Miljørapport ”Molerindvinding ved Stærhøj”, Miljøvurdering og VVM-redegørelse**

Kommuneplantillægget og Miljørapporten omfatter et område til molerindvinding. Området der er udlagt i råstofplan 2012 ligger ca. 1.400 m nordøst for Sundby kirkegårds nordøstlige hjørne. Det VVM pligtige graveområde ligger ca. 1.800 m nordøst for kirkegården.

Indvindingsperioden skønnes til ca. 20 år.

Af miljørapporten fremgår, at synlighedsanalysen og visualiseringen angiver, at der på lange afstande, eksempelvis fra Sundby Kirke og Hanklit, ikke vil være en væsentlig negativ påvirkning af landskabet. Mens på korte afstande og enkelte steder i terrænet, vil kunne opleves en massiv påvirkning og hvor graveområder vil stå som menneskeskabte huller i bakkeformationen.

Graveområdet søges afskærmet af beplantning. Den visuelle virkning set fra Sundby kirke er illustreret med rapportens fotostandpunkt 3.

Til ansøgningen bemærkes, at Sundby kirke ligger højt i landskabet. Nord for kirken falder terrænet mod Limfjorden. En sænkning i terrænet nordøst for kirken deler landskabet således, at området til molerindvinding ligger på et østligere højdedrag.

Fra dele af kirkegårdens nordlige del vil molerindvindingen kunne ses, særligt indtil beplantning har afskærmet området og desuden delvis om vinteren. Visualiseringerne angiver derfor kun tilnærmelsesvis en del af virkeligheden.

Det er min vurdering, at indvindingsområdet ikke ligger i kirkens og kirkegårdens nære landskab og at området ligger så langt fra kirken og kirkegården, at det ikke vil påvirke oplevelsen af kirken og kirkegården uacceptabelt. Væsentlige indsigter mod kirken og kirkegården fra vest og øst påvirkes ikke uacceptabelt af indvindingsområdet.

De skitserede transportveje fører ikke forbi Sundby kirke. Kirken ligger i et område, hvor støjniveauet ikke er beregnet, fordi det er lavt og angivet som noget mindre end 48 dB(A). Hovedforslagets transportvej går gennem Bjergby. Men ikke forbi Bjergby kirke. Støjniveauet ved Bjergby kirke er beregnet til mindre end 48 dB(A).

Transportvejene vil således ikke belaste Sundby og Bjergby kirker og kirkegårde uacceptabelt.

NB: Så vidt ses har jeg ikke tidligere har været involveret i råstofplan eller regionplan for det omhandlede råstofområde. Indtil 2007 lå Sundby kirke i Viborg Amt. Jeg har alene vurderet de dele af Regionplanen for Viborg Amt, der ligger i Viborg Stift.

Det indstilles, at stiftsøvrigheden ikke beder Kirkeministeriet om at der gøres indsigelse mod forslaget til kommuneplantillæg.

Råstofområde ved Mosebjerg.

Uden for den aktuelle sag bemærkes, at Råstofplan 2012, Region Nordjylland, indeholder et område ved Mosebjerg, der ligger vest for Stærhøj. Dette område ligger nord for Sundby kirke og kirkegård. Fra kirkegården til området er der kun ca. 460 m.

For området eksisterer anmeldte graverettigheder i lighed med området ved Stærhøj. Rækkefølgen af indvindingsområder indgår i råstofplanlægningen og angiver, at indvinding ved Mosebjerg starter, når indvindingen ved Stærhøj afsluttes, d.v.s. antageligt om ca. 20 år.

Det fremgår af miljørapporten, at ved sammenligning med graveområdet ved Stærhøj eksisterer de samme problemstillinger med trafikale påvirkninger ved transport af moler og landskabelige konsekvenser ved indvinding af moler i bakkelandskabet. Det vurderes umiddelbart, at konsekvenserne ved at fremrykke molerindvinding i Mosebjerg-området vil have samme negative påvirkninger i forhold til landskabelig påvirkning samt trafikale påvirkninger, som molerindvinding ved Stærhøj.

Hertil bemærkes, at påvirkningen af Sundby kirke, vil blive markant skærpet ved indvinding i området ved Mosebjerg, set i forhold til indvindingen ved Stærhøj.

Stiftsøvrigheden opfordres til, at foranledige, at området ved Mosebjerg vurderes nøjere, når råstofplanen for Region Nordjylland skal revideres.

Mogens B. Andersen

Danny Kristensen

Fra: Danny Kristensen på vegne af Natur og Miljø (postkasse)
Sendt: 12. august 2014 12:32
Til: Helle Thorning Bertelsen
Emne: VS: Råstofindvinding!

Med venlig hilsen

Danny Kristensen
Elev

Morsø Kommune
Natur og Miljø
Team Staben
Direkte: 99 70 72 19
www.morsoe.dk

-----Oprindelig meddelelse-----

Fra: Laurits Skjøth [<mailto:post9a1th@dbmail.dk>]

Sendt: 12. august 2014 11:26

Til: Natur og Miljø (postkasse)

Emne: Råstofindvinding!

An:
Natur og miljø,
Morsø Kommune

Min husstand rummer to hyggelige katte, så vi har i tidens løb brugt en del kattegrus. Jeg tager måske fejl, når jeg mener det hovedsagelig er moler? Hmmm! Imidlertid er jeg helt sikker på, at der her ikke er tale om moler i industriel anvendelse. Måske er vi tættere på industriel anvendelse, når min arbejdsplads, Københavns Lufthavne anvender et moler-lignende produkt til opsugning/fjernelse af spildte væsker som brændstof, olie o.l. på flystandpladser, rulleveje m.v. Moleret i den beskrevne indvinding, hvilken type industriel anvendelse er der her hovedsagelig tale om?

...."at selvom det var muligt

at skabe et nogenlunde naturligt terræn, havde overjorden ikke den egenskab, at det modellerede terræn kunne blive dyrkbart og ej heller blive grønt med græs og urter".

Dokumentationen i relation til råstofindvindingen er- må jeg sige- en omfattende størrelse. De følgende klip er resultat af en hurtig skimning. Der findes med en pæn sandsynlighed kontradikationer, men hvad er det for en type landskab man forestiller sig, når :...det modellerede terræn (ikke) kunne

blive dyrkbart og ej heller blive grønt med græs og urter"?

.."Konsekvensen af anvendelsen af virkemidlet omkring forbud for færdsel med køretøjer med akseltryk over et vist antal tons, vil være, at den øvrige tunge trafik med dette akseltryk også hindres i færdsel gennem Bjergby".

Det må være rent gætteværk, når jeg forestiller mig, at Bjergby kan blive ramt på forsyningsikkerheden, eftersom jeg intet kender til transport/varedistribution i Bjergby. Men det må formentlig være hævet over enhver tvivl, at skolesøgende børn skal fragtes til og fra skole. Bjergby kan umuligt have egen skole!

Altså, hvis man siger nej tak til a siger man også nej tak til b. Det tror jeg næppe, men tvivlen er rejst! I transportmønstret lyder det godt nok også voldsomt med en forøgelse på over 20 tunge transporter dagligt, for at bevare skolebussen, men sådan forholder det sig vel knap nok?

Mvh
Laurits Skjøth,
m
Foreningen til bevarelse af Mosebjerg & Stærhøj

DN Morsø

Formand: Mette Jensen, Klingenbergsgade 46, 7900 Nykøbing Mors
Telefon: 23 82 33 00, e-mail: mette@post.tele.dk

Den 10. august 2014

Natur og Miljø, Morsø Kommune
Jernbanevej 7
7900 Nykøbing Mors

Høringsvar til Kommuneplantillæg 1 og Miljørapport vedr. molergravning ved Stærhøj.

I Kommuneplan 2013-2025 kan man læse at Hanklit er udpeget som Geosites, som udvalgt geologisk typelokalitet. Herudover er der i kommuneplanen udpeget geologiske interesseområder, som blandt andet omfatter randmorænelandskabet fra Gullerup Strand over Stærhøj og Mosebjerg til Sundby. De geologiske interesseområder har karakter af stor forsknings- og undervisningsmæssig værdi og hele området ved det storbakkede landskab fra Sundby til Flade har stor oplevelsesmæssig værdi.

Vi stiller spørgsmål ved om kommunalbestyrelsen i kommuneplantillægget har taget behørigt hensyn til naturen og det helt unikke landskab. Og om målet med at bevare de varierede og kontrastfyldte landskaber og beskytte de karakterstærke og oplevelsesrige landskaber ikke blot er hypotetiske.

Historien om Limfjorden og landet omkring fjorden begynder faktisk 60 mio. år tilbage i tiden. På det tidspunkt var hele Limfjordsområdet dækket af hav, og på bunden af det hav aflejres i løbet af de følgende 5 mio. år et lag på op til 60 meter, der bestod af kiselalger og fint ler. Det blev til det hvide ler, vi kalder moler. Perioden var præget af voldsom vulkansk aktivitet, og i moleret kan man derfor se mere end 200 bånd: det er de askelag, som vulkanerne udspyede sammen med damp, lava og skyer af svovlsyre. Selve udformningen skete imidlertid først i istiden for ca. 20.000 år siden. Isen skubbete moleret op fra dybet og skabte de spektakulære molerklinter, som vi i dag kan beskue på Mors og på Fur, og som er på vej til at blive optaget på UNESCO's Verdensnaturarvliste.

Det er vigtigt at huske på at vi her på Mors har natur der er helt unikt og i verdensklasse. Bakkerne ved Mosebjerg og Stærhøj sammen med Hanklit er et enestående område med national og international værdi og bør ses i sammenhæng og bevares.

Vi vil anbefale at der ikke gives gravetilladelse.

Vi mener at en gravetilladelse vil påvirke landskabet i en sådan grad at store natur og landskabelige værdier går tabt. Et geologisk sammenhængende område vil få varige men/ar.

Vi mener en gravetilladelse er helt ude af trit med tidens ånd, hvor vi i dag taler om bevarelse og etablering af mere natur. Nationalparker, sammenhængende natur, tilbageføring af natur og international bevaring af natur.

Vi mener en gravetilladelse både lokalt og nationalt vil være et uopretteligt tab af et geologisk og landskabeligt enestående område.

Vi mener en gravetilladelse vil få stor betydning for om Hanklit bliver udpeget som Verdens naturarv med et 30 meter dybt hul i nakken.

Graveområdet ligger højt placeret – 57 m. – og dermed meget synligt og med stor påvirkning af omgivelserne.

Strandbeskyttelseslinjen berøres ved at man placerer overjord her som skal ligge i 10 år og graveområdet ligger indenfor Kystnærhedszonen.

Området har en stor turistmæssig værdi. Og Solruten, Den Nationale cykelrute nr. 2 (Hanstholm-København), Kystruten og Margurit-ruten kan vi og turisterne følge gennem området.

Kommentar til Kommuneplantillæg 1:

Der har forud for den offentlige høring været afholdt 2 borgermøder, men ikke med debat om hvorvidt der skulle gives en gravetilladelse ved Stærhøj og Mosebjerg.

Eksisterende forhold

Det ansøgte graveområde ligger indtil ca. 300 meter fra kysten til Limfjorden, altså indenfor Kystnærhedszonen.

I selve området og i arealer i tilknytning hertil har der været indvundet moler, og der ses stadig spor efter indvindingen. Spor der er 420 meter lang, op til 50 meter bred og ca. 14 meter dyb.

Men den ansøgte gravning vil blive betydeligt større, 420 meter lang? op til 70-75 meter bred og 30 meter dyb. Det er den nordlige grav.

Den sydlige grav vil have lignende dimensioner? 420 meter lang? Op til 90 meter bred og 30 meter dyb.

Vi ser ikke præcise mål for hver af de to grave! Kun visuelt på side 41.

Vi vil gerne påpege at en godkendt anmeldt ret til råstofindvinding ikke giver en umiddelbar ret til at begynde en indvinding. Indvindingen kræver tilladelse efter de til enhver tid gældende bestemmelser i råstofloven og anden relevant lovgivning. Og kun i visse situationer giver ret til erstatning.

Som der står på side 7 nederst:

Det bemærkes, at indgrebets formål efter sædvanlig ekspropriationsretlig opfattelse kan medføre, at der ikke kan udløses erstatning, for eksempel hvis indgrebet er begrundet i så kvalificerede samfundsmæssige hensyn, at tabet ikke kræver erstatning.

Kommentar til Miljørapporten:

Vi bemærker os at der har været en udvidelse af råstofgraveområdet på 0,8 ha, en udvidelse af den sydlige grænse for råstofgraveområdet ved Stærhøj.

1.4.1. Råstoflovens regler omkring anmeldte rettigheder

Fakta boks om "Anmeldte rettigheder":

Vi mener der bør gives afslag på tilladelse til indvinding, da den fortsatte råstofindvinding vil komme i strid med samfundsmæssige hensyn af betydelig vægt. Såsom hensynet til de geologiske interesser, videnskabelige interesser, naturbeskyttelsen og bevarelsen af de landskabelige værdier.

Hvis der gives tilladelse til indvinding skal der gives dispensation fra strandbeskyttelseslinjen til placering af midlertidig jorddepot i 10 år og der skal stilles vilkår om efterbehandling og pleje for hele det berørte areal.

1.7 Transportruters hovedforslag og alternativer:

Vi mener at logistikken fra Stærhøj til Skarrehage giver anledning til pande rynken hos alle.

Vejen fra Stærhøj til større veje vil give store gener for naboer og alle som færdes på de pågældende veje. I form af støj, støv, rystelser og for små veje til alle de tunge transporter – og det uanset hvilke veje som foretrækkes.

Som der står i miljørapporten forventes transport med lastbil og kærre.
20 transporter 3 dage om ugen i 47 uger giver i alt 2820 transporter pr. år. I 20 år.

Når der formuleres med forventet (eventuel) betyder det så at transporterne kan foregå kun med forvogn med deraf følgende flere transporter?

Ligesom vi gerne vil vide om service af gravemaskiner og gummiforlæsser vil ske på et befæstet areal? Og hvor det areal ligger?

På en sådan plads bør der være tilsluttet en olieudskiller så et evt. spild bliver opsamlet og bliver behandlet på en betryggende måde.

Vi bemærker os en "dobbelthed" i forhold til transport fra graveområdet til Skarrehage på Nordmors. Man drøfter tre forslag, tre forskellige ruter. En drøftelse som har berørt mange mennesker, især naboer og borgere i Bjergby. Alligevel kan man læse både i Kommuneplantillægget og i Miljørapporten at anvisning af bestemt rute ikke kan indgå som et vilkår i en efterfølgende råstofftilladelse, fordi det er på offentlig vej.
Er det rigtig forstået?

2.3 Beskrivelse af grave- og efterbehandlingsplan:

Vi anbefaler ikke en afskærmende beplantning og mener den bør udelades. Vi mener beplantningen vil forstyrre det visuelle billede af landskabet – landskabets karakter.

2.4.1 Det efterbehandlede landskab

Vi mener det er noget af en fortaleselse at påstå at de efterbehandlede molergrave vil fremstå som to smalle og op til 30 meter dybe, langstrakte fordybninger i landskabet.

4. Påvirkning af landskab

I 2008 fik Morsø kommune foretaget en registrering af landskabet som led i projekt "Helheder og kompetencer i det åbne land". Landskabskarakterbeskrivelsen kan ses som helhed i Kommuneplan 2013. I Kommuneplanen er Landskabskarakterområde 15, hvor også Stærhøj er beliggende, udpeget som landskabeligt beskyttelsesområde.

Her er et uddrag:

"Salgerhøj-Hanklit-området ligger på den nordlige del af Mors, og afgrænses mod nord og vest af Limfjorden, og mod øst og syd af det flade Dråby-område samt landbrugsfladen i Midtmors nord og Skallerup-Solbjerg. Landskabskarakteren i Salgerhøj-Hanklit-området er især betinget af områdets højtbeliggende og markante til dramatiske bakkede terræn, intensivt dyrkede marker opdelt af stedvist bevoksede jorddiger og kraftige, sammenhængende løvtræshegn,

samt mindre områder med krat over overdrev. Spredtliggende gårde, husmandsteder og enkelte større landbrugsbedrifter samt de 3 landsbyer, Bjergby, Flade og Sundby, tegner bebyggelsen i området.

Landsbyerne Flade og Bjergby har randbeliggenhed på sydsiden af randmorænen ved overgangen til det mere flade landskab syd og øst for karakterområdet, mens Sundby overvejende ligger på toppen af en øst-vestgående ryg af randmorænen. Beliggenheden af gårde og husmandsteder følger ikke noget tydeligt mønster. Landsbyer og gårde er helt eller delvist omgivet af skærmende beplantning, og har overvejende grønt udtryk. De 3 landsbykirker i området er delvist synlige i lokalområdet.

Kystforlandet er stærkt kuperet med stejle kystskrænter, der varierer mellem tilbagetrukne fossile kystskrænter med græssede strandengsarealer foran og aktive skrænter direkte til strandkanten. Selve skrænterne fremstår enten afgræssede eller bevoksede, dog stedvist blottede, mens områderne bagved overvejende præges af intensiv markdrift. I området omkring Salgerhøj findes et større sammenhængende område med græssede overdrev og partier med blandet løv og nål. Der er flere steder meget lange kig med visuel sammenhæng både på langs og tværs af kystlinjen, mens afstanden til modstående kyster er varierende.

Landskabet er overvejende uforstyrret af tekniske anlæg, og rummer i hele karakterområdet visuelt store landskabelige oplevelser, som både knytter sig til kystforlandet og baglandet.”

4.1.1. Landskabsgeologi

Bakkepartiet ved Stærhøj er en del af det enestående bakke-, kyst- og fjordlandskab på Nordmors. Dannet under og efter den sidste istid.

Stærhøjbuen er en blandt flere koncentrisk anlagte randmoræner, som er dannet ved gentagne istryk fra den fremrykkende gletchertunge fra nord.

Selve Stærhøj ligger 57 meter over havet og er det højeste punkt på randmorænen.

Ligesom den vestforliggende Mosebjerghue er oplevelsen af Stærhøjbuen særlig markant fra syd. Stærhøjbuen indgår desuden som et væsentligt element i den enestående oplevelse af kystlandskabet set mod vest for Hanklit.

6. Påvirkning af natur og miljø

Indvindingsarealerne ligger i et område, hvor der primært findes marker i omdrift. Imellem graveområdet og kystskrænten ligger flere mindre søer og vandhuller. Den gamle råstofgrav, som er udlagt til nyt indvindingsområde, har med årene fået overdrevskarakter.

Ifølge Danmarks Miljøportal er overdrevsskrænterne langs med kysten og de mindre søer og vandhuller registreret som Naturbeskyttelseslovens § 3 naturtype. Kommunen har besøgt området og registreret en række overdrevsarter langs nordsiden af den gamle råstofgrav. Det har Danmarks Naturfredningsforening også.

I juli måned 2014 var vi på tur ved Stærhøj sammen med en botaniker og her fandt vi **Hvid Hestehov** - I Danmark findes 5 arter af hestehov, hvoraf de fleste vurderes at være indslæbte arter. Det er især rød hestehov, der volder problemer, blandt andet langs vandløb. Lokalt kan japansk hestehov (*Petasites japonicus*) også være meget udbredt, mens hvid hestehov (*Petasites albus*) er mindre almindelig. Og netop hvid hestehov fandt vi på kanten på i den nordøstlige del af området ved Stærhøj, hvor man påtænker at grave efter moler. Ligeledes fandt vi **Almindelig ulvefod**, det er en jordboende (ikke-epifytisk) karplante. Den sporebærende plante består af en jordstængel med trævlerødder og en overjordisk del, der har opstigende gaffeldelte stængler med talrige, tætsiddende, bittesmå bleggørne blade i

mange utydelige rækker. I toppen af visse skud sidder parvis de 2-3 cm lange gullige strobili på en lang, ligeledes gullig stilk med ganske få spredte blade.

Det meste af planten er over jorden, men fra den krybende jordstængel udgår små primitive hvidlige rødder.

Højde: 5-25 cm. Den krybende jordstængel kan blive indtil 100 cm.

Arten vokser på heder og i lysninger i plantager og skove – gerne i bakket terræn og på skrænter. Den findes hist og her i Jylland og på Bornholm – temmelig sjælden i resten af landet.

Afslutningsvis vil vi sige at vi håber meget Kommunalbestyrelsen vil bevare Stærhøj. Forstår hvilken unik natur der findes her på Mors. Natur der ikke findes andre steder på jordkloden. Og vil bevare den.

I Kommuneplanen og Miljørapporten er der fin beskrivelse af landskabet ved Stærhøj, ligesom man kan læse det i mange andre bøger om Mors.

Søren Skov: "Jysk natur"

Mors er kendt som Sandemosens ø og dermed som Jantelovens fødested. Men på den nordvestlige del af øen byder Mors på et helt usædvanligt naturområde, der tør skille sig ud fra sine omgivelser og dermed hæve sig over Janteloven.

Jørgen Hansen: "Limfjords-glæder"

Da isen begyndte at smelte for omkring 15.000 år siden, steg vandet, samtidig med at landet hævede sig, og i løbet af de følgende årtusinder dukkede Nordjylland op som et ørige.

Konturerne af Limfjorden tegnede sig stadig tydeligt, men vandstanden var højere end i dag.

Klimaet blev varmere, og der var masser af føde til mennesker og dyr. Limfjordslandets første beboere indvandrede måske sydfra, og måske var de i de første mange århundreder kun sommerturister, der vendte tilbage til deres til deres faste bopladser i Holsten om vinteren.

Hvad de levede af, ved vi som sagt ganske nøje fra køkkenmøddingerne. Omkring 4.000 f.Kr. begyndte de at svide skovene af og drive landbrug.....

Bent Lindow: "Geologiske naturperler – danske brikker til Jordens puslespil."

Ved Limfjordens kyster findes nogle skrænter, der byder på en overflod af geologiske oplevelser: moler, ler og sorte bånd af vulkansk aske, fossiler, mineraldannelser, istidsformer og kystformer. De er ikke alene enestående i Danmark, de nyder også stor international berømmelse.

Ib Marcussen: "Danmarks geologiske seværdigheder."

Den store fold, der kan ses i Hanklit, skyldes et tryk fra en nordnordøstlig retning. Et tryk, som er forårsaget af gletsjerisen, der fra en nordlig retning har bevæget sig ud over det vestlige Nordjylland. De lave, aflange og vidt udbredte bakker afspejler de overskydninger, som blev dannet i isen vinkelret på bevægelsesretningen.

Moleret er dannet i havet for ca. 55 millioner år siden, og den vulkanske aske skyldes vulkanisme i forbindelse med dannelsen af sprækker i jordskorpen, da Atlanterhavet begyndte at åbne sig.

Ud fra det vi har påpeget i vores indsigelse kan vi fra Danmarks Naturfredningsforenings Morsø Afdeling under ingen omstændigheder gå ind for en gravetilladelse.

Med venlig hilsen

Mette Jensen
formand for DN Morsø

Danny Kristensen

Fra: Jørgen Saaby <saaby.saaby@dadlnet.dk>
Sendt: 13. august 2014 21:14
Til: Natur og Miljø (postkasse)
Emne: Indsigelse/ bemærkning - VVM/ Kommuneplantill.
Vedhæftede filer: Indsigelse.VVM.Plantill.aug.2014.doc.doc

Morsø Kommune Natur og Miljø

Vedhæftet:
Foreningens indsigelse og bemærkninger til
Kommuneplantillæg Nr 1, Kommuneplan 2013-2015 med tilhørende Miljørapport
An.: Molerindvinding ved Stærhøj

Må vi anmode om kvittering for rettidig modtagelse forinden fristens udløb d. 15.08.2014.

Venligst

”Foreningen til Bevarelse af Mosebjerg og Stærhøj”
www.mosebjerg-stærhøj.dk

Trine Høgh (fmd)
Hans V.G. Jensen (kasserer)
Inger Saaby (sekretær)
Christian Høgh
Ole Johansen
Jørgen Saaby

Indsigelse/ kommentar
Kommuneplantillæg Nr. 1, Kommuneplan 2013-2015
Med tilhørende Miljørapport
An.: Molerindvinding ved Stærhøj.

An. Afsn. 1.:

Pkt. 1.5:

Som nødvendig tilladelse anføres:

”Dispensation fra strandbeskyttelseslinjen til placering af midlertidigt jorddepot i 10 år.”

Set i relation til projektbeskrivelsens graveplaner vil der i stedet blive tale om behov for en 20 årig dispensation, idet deponering fra hhv. det nordlige og sydlige gravefelt tidsmæssigt reelt vil ligge i umiddelbar forlængelse af hinanden. En sådan 20 årig dispensation, som vil indebære meget store, visuelt påtrængende, landskabeligt udtalt skæmmende og fra såvel Thisted Bredning set fra nord-østlig retning som Hanklit synlige midlertidige deponier vil næppe blive meddelt, al den stund administrationen af beskyttelseshensyn i strandbeskyttelseszonen er særdeles restriktiv. Dette indebærer, at en grundlæggende og afgørende forudsætning for projektets hovedforslag ikke er til stede.

Det skal i den forbindelse tilføjes, at der i skrænten mod fjorden nord for graveområdet sker en kontinuerlig udskridning i betydeligt omfang som følge af glidelag i skræntens geologiske struktur. Der er ikke redegjort for, hvorvidt og i hvilken udstrækning deponering af 183.000 m³ overjord nord for det nordlige gravefelt vil påvirke denne udskridning, idet de geo-tekniske forhold i deponeringsområdet og skræntens bagside ikke er undersøgte. Dette forhold er, foruden det landskabsforstyrrende aspekt, yderligere problematisk i forhold til ansøgning om dispensation fra bestemmelserne i strandbeskyttelseszonen

I Kommuneplantillægget side 12 angives der særlige hensyn, der skal tages i Beskyttelseszonen. Det skal i den forbindelse bemærkes, at den nordlige grav er beliggende i Beskyttelseszonen, og pga terrænets skråning mod nord er hele gravefeltet (samt de planlagte midlertidige (20-årige...) depoter af overjord) synlige fra og dermed i visuel oplevelsesmæssig sammenhæng med Limfjorden. I modsætning til Kommuneplantillæggets konklusion vurderes områdets anvendelse til Råstofindvinding derfor IKKE at være i overensstemmelse med Retningslinie 27 – Kystnærhedszonen. Og i Region Nordjyllands uddybende landskabelige redegørelse for området ifm. Råstofplan 2012 anføres, at indvinding af Moler inden for kystnærhedszonen kræver en dispensation fra kystnærhedszonebestemmelserne. Forholdet beskrives i Bekendtgørelse af lov om planlægning af 24.09.2009 m. senere ændringer i §1, § 5 a., §5 b, § 11 a. nr. 16, 17 og 20 samt bestemmelserne i § 29 stk. 1,2 og 3, idet forholdet IKKE vurderes at være af underordnet betydning. Og i den samlede vurdering og vægtning skal medtages det forhold, at der ved indvinding af Moler IKKE er tale om noget samfundsvitalt råstof men derimod et råstof, som anvendes til fremstilling af lavteknologisk slutprodukt (kattegrus, andre absorbentia, bæremiddel for pesticider, dyrefoder mv.), til hvilket der findes absolut ligeværdige alternativer.

Det ansøgte indvindingsområdes placering i Kystnærhedszone, beskyttelseszone 2, jvf. Kommuneplanen, og de særlige problemstillinger og hensyn, som jf. ovenstående knytter sig hertil, tillægger vi afgørende betydning for stillingtagen til ansøgning om indvindingstilladelse i Stærhøj,

og det er slet ikke berørt eller behandlet i Miljø-rapporten, hvilket således er en væsentlig mangel og utilstrækkelighed.

Det bemærkes i øvrigt, at kortet på Kommuneplantillægget side 12 er behæftet med fejlagtig signatur-forklaring og derfor ikke retvisende, i og med det af kortet ikke fremgår, at hele den nordlige grav er beliggende i netop Beskyttelseszonen, hvilket således er en skærpende omstændighed.

(ovenstående sidste afsnit er endvidere medtaget under afsnit 4., hvor det naturligt falder ind under beskrivelsen af de landskabelige forhold)"

Pkt.1.6:

Alternativ:

I forbindelse med det arbejde, som blev lagt til grund for Molerrapport – Molerindvinding på Mors 1985 berørtes spørgsmålet om alternative indvingsområder – herunder den dokumenterede forekomst af Moler i Erslev-området på Midtmors. Man påviste i denne sammenhæng forekomst af drikkevandsinteresser, som på daværende tidspunkt blev lagt til grund for beslutning om ikke at arbejde videre med denne alternative indvindingsmulighed. Det aktuelt ansøgte område er imidlertid beliggende i Kystnærheds-zone, og for den nordlige gravs vedkommende ydermere i Zone 2: Beskyttelseszonen. Der er – som beskrevet ovenfor - en lang række problematiske forhold og beskyttelseshensyn, som knytter sig til denne beliggenhed. I Planlovens §5a., stk 1 samt §5 b, stk 1 præciseres det ydermere, at "bebyggelse og anlæg" – og således råstofindvinding - kun må finde sted i kystnært område, dersom man ikke kan anvise indvindingsmulighed udenfor kystnærhedszonen. I Morsø Kommune har man nyligt udlagt nye indvindingsområder for Råstof i Sindbjerg, hvor der i indvindingsområdet er særlige drikkevandsinteresser. Som det kommenteres senere i herværende indsigelses bemærkninger til Miljørapportens afsn. 6.6, er der i relation til den sydlige grav drikkevandsinteresser. Ud fra en samlet vurdering af de forhold, som anføres i Råstoflovens §3, bør spørgsmålet om alternativ indvindingsmulighed i Erslev området derfor gøres til genstand for en revurdering som led i beslutningsgrundlaget for verserende ansøgning om indvindingstilladelse i Stærhøj.

Dette er ikke medtaget eller behandlet i Miljørapporten, hvorved man ikke opfylder forpligtelserne, som specificeres i Bilag 4, punkt 2 "Bekendtgørelse om vurdering af visse offentlige og private anlægs virkning på miljøet i medfør af lov om planlægning".

Man berører i Miljø-rapporten derimod spørgsmålet om alternativ indvinding i Mosebjerg. Alle de problematiske forhold, som knytter sig til indvinding i Stærhøj, vil også være gældende ift. indvinding i Mosebjerg – blot i endnu større udstrækning. Dette afspejler sig i såvel Molerrapport – Molerindvinding på Mors 1985 som i de arkivalier, som beskriver grundlaget for samme rapport. Heraf fremgår klart, at der særligt vedrørende Mosebjerg var udtalte og tilbagevendende uenigheder i arbejdsgruppen pga områdets særligt sårbare natur. Endvidere er der i Mosebjerg kun for en mindre del tale om, at Molerindustrien har anmeldte rettigheder, og Molerindustrien har slet ikke graverettigheder i en større og centralt beliggende del af Mosebjerg, de arealer som tilhører ejendommen matr. 3a, Sundby By, Sundby, hvor nuværende ejer klart tager afstand fra molerindvinding på denne ejendom.

O-alternativ:

Der anføres i afsnit 4, at Molervirksomheden oplyser, at der på Skarrehageværket er 60 direkte ansatte, 40 som underentreprenører og 25 i andre afdelinger af virksomheden. Det anføres endvidere, at manglende tilladelse til indvinding i Stærhøj vil indebære lukning af virksomheden på Skarrehage.

Lukningsaspektet er imidlertid på ingen måde dokumenteret og fremstår derfor intimiderende, idet der som udgangspunkt i tilfælde af manglende indvindingstilladelse fra virksomhedens side alternativt kunne blive tale om dels ændrede produktionsmetoder/ produktudvikling og dels mere restriktiv anvendelse af virksomhedens øvrige tilgængelige ressourcer.

De oplyste antal direkte og indirekte ansatte er ej heller dokumenterede fra virksomhedens side. Efter de oplysninger, vi har fra kilder, som har lokalt kendskab til forholdene, er der reelt tale om væsentligt færre ansatte – snarere mellem en tredjedel og halvdelen af det af virksomheden oplyste. Der er ikke heller specificeret, hvor stor en andel af de ansatte og underentreprenører der ikke er bosiddende på Mors. Vi har fra anden side fået oplyst, at en endog meget stor del af de håndværkere og øvrige underleverandører, som udfører arbejder på Skarrehageværket, i hjemmehørende i Salling og således ikke forankrede på Mors.

Disse forhold skal for Morsø Kommunes vedkommende medtages i de socio-økonomiske beregninger, hvori antal beskæftigede, skattebetalende morsingboere skal holdes op imod de med en indvindingstilladelse forbundne overordentligt store udgiftsposter til udbygning, nyanlæg og løbende vedligehold af det spinkle vejnet samt perspektivet med negativ indflydelse på anden lokal virksomhedsmæssig foretagsomhed, turismen, bosætning mv, hvilket uddybes senere i herværende indsigelse.

Det af virksomheden oplyste - men som anført ikke dokumenterede - antal ansatte har endvidere betydning for hele grundlaget for planlægningen af molerindvindingen på Mors, i og med der i Molerrapport 1985, som hidtil har været lagt til grund for råstofplanlægningen, klart anføres som forudsætning, at der på daværende tidspunkt var direkte ansat 150 og indirekte beskæftiget yderligere 150 – således i alt 300 – i Molerindustrien på Mors. Og det var ydermere forudsat, at dette antal ville fortsætte uændret i fremtiden. Denne grundlæggende forudsætning er IKKE længere tilstede, hvorfor man under iagttagelse af bestemmelserne i Råstoflovens §3 nødvendigvis må revurdere hele udgangspunktet på baggrund af dokumenterede og velbelyste dagsaktuelle forhold, hvilket ydermere nødvendiggøres af det forhold, at antal arbejdspladser på Skarrehageværket af nogle politikere tillægges væsentlig betydning i spørgsmålet om, hvorvidt der skal meddeles tilladelse eller afslag på ansøgning om indvinding i Stærhøj.

Ovenstående er ikke belyst eller dokumenteret i Miljø-rapporten, hvilket derfor vurderes at være en væsentlig mangel og utilstrækkelighed.

An. Afsn. 3.: Transport fra indvindingsområdet:

Transporten af moleret fra indvindingsområdet til forarbejdningen på fabriksanlægget på Skarrehage indebærer overordentligt store og vidtrækkende problemer, hvoraf kun en lille del er beskrevet i VVM-rapporten.

Der er tale om hyppig, belastende og meget tung trafik af lastvogne med kærre, hvor den samlede vægt er 30 ton moler tillagt vægten af selve lastvognen og kærren. Den planlægges afviklet på et vejnet, som mellem Stærhøj og Nordmorsvej er spinkelt, dårligt vedligeholdt, har ringe bæreevne,

beskeden bredde af kørebanen, over lange stræk er karakteriseret ved store stigninger, dårlige oversigtsforhold og trafikfarlige langsomme igangsætninger af lastvognstogene i T-kryds. Der er tale om veje, som ingenlunde er dimensioneret til denne tunge trafik hvad angår hverken bredde eller bæreevne. Vejunderlaget er i hovedparten af forløbene ler, som når det er vådt giver efter for tryk og som i tørre perioder trækker sig og giver revner og sprækkedannelser. Under sådanne forhold kræves der en endog særdeles kraftig befæstning af vejene, for at de skal kunne bære den tunge trafik. I modsat fald vil de efter selv kort tids brug blive ødelagte og ufremkommelige.

Ingen af de i miljørapporten beskrevne transportveje har i tilnærmelsesvis grad denne bæreevne, hvorfor en udbygning og forstærkning vil være en overmåde omfattende og bekostelig proces, som alene i anlæg vil indebære 2-cifrede millioninvesteringer. Rapporten indeholder overhovedet ingen kortlægning eller beregning af disse forhold – hverken af teknisk art eller henset til de økonomiske konsekvenser heraf. Dette må derfor opfattes som en graverende mangel og utilstrækkelighed i miljørapporten i et omfang, så den ingenlunde kan lægges til grund for en ansvarlig politisk beslutning om evt. indvindingstilladelse i Stærhøj.

De smalle veje er i langt hovedparten af deres forløb med en bredde, som ikke tillader køretøjer at passere hinanden. I nuværende stand kan det mange steder endog være svært for blot to personvogne at passere hinanden. Hvor det ene køretøj er et landbrugsredskab eller en lastvogn, skal det ene køretøj oftest ud i rabatten for at muliggøre forbikøring. Og 2 store køretøjer kan ikke passere hinanden. Hertil skal føjes, at dette vejnet i forvejen i betydeligt omfang benyttes af store og tunge landbrugskøretøjer såsom traktorer m. påhængte lad- eller gyllevogne, tunge og brede markredskaber, mejetærskere og lignende. Den til en molerindvinding i Stærhøj knyttede lastvognstrafik vil således være en barriere i forhold til anden erhvervsmæssig foretagsomhed i området, og den vil have en markant kumulativ effekt på den samlede belastning af det spinkle og sårbare vejnet – det være sig henset til såvel selve afviklingen af trafikken som belastningen af vejenes bæreevne.

Der vil derfor være et umiddelbart og påtrængende behov for enten udvidelser af kørebanen eller anlæg af talrige vigespor for at muliggøre en blot tilnærmelsesvist normal afvikling af trafikken. Også dette vil indebære særdeles kostbare investeringer. Miljørapporten behandler slet ikke dette aspekt, hvorfor den også på dette punkt er vidtgående utilstrækkelig, og den kan i foreliggende form ikke danne grundlag for en velbelyst politisk beslutning om indvindingstilladelse.

Rapporten indeholder ingen beregninger over udgifter til løbende vedligehold af vejnettet. Denne udgift vurderes på baggrund af de beskrevne forhold at være endog særdeles betydelig. Også dette er en væsentlig mangel ved rapporten.

Trafiksikkerheden vil pga den beskrevne stand af vejene og den tunge lastvognstrafik med et lastvognstog hvert 12. minut på arbejdsdage blive negativt påvirket i alvorlig grad. Det gælder såvel den motoriserede trafik som – og i særdeleshed – den ”bløde” (cyklister og fodgængere). Særligt gør dette forhold sig gældende ved transport gennem Bjergby, hvor der er placeret en skole umiddelbart op til planlagt transportvej. Men det er endvidere problematisk set i relation til det forhold, at alle transportvejene berører ”Margeritrute”, ”Solrute” mv, i tilknytning til hvilke der er en betydelig færdsel af netop bløde trafikanter.

Det fremgår klart, at eneste virkemiddel til at tvinge den tunge molertransport væk fra bestemte vejstræk er regulering iht. færdselsloven. En sådan regulering vil i så fald samtidigt være til stor

gene for øvrig tung trafik såsom kørsel med landbrugsmaskiner, levering af grovvarer til og transport af produkter fra landbrugene, levering af varer til andre virksomheder i området, leverancer af tungere gods og fyringsolie til private husstande samt bustrafikken. Uanset hvilken transportvej, der måtte vælges, vil de deraf afledte trafikreguleringer påføre lokalsamfundene meget store ulemper og umiddelbare gener, som det vil være reelt umuligt at afbøde.

Og foretages der ikke sådanne trafikregulering (forbud/ begrænsninger) iht. færdselsloven, kan vognmændene, som varetager molertransporterne, køre, hvor de vil! Dette indebærer, at vognmændene kan vælge den i køreafstand korteste rute fra det ansøgte indvindingssted i Stærhøj til forarbejdningen på Skarrehage-værket, som er ruten over Gullerup og Flade til Nordmorsvej via Stensagervej eller Østerbyvej. Denne rute og konsekvensen af molertransporter ad denne er ikke beskrevet i Miljø-rapporten, hvilket er en mangel og utilstrækkelighed i rapporten.

Samlet set er Miljørapporten, hvad angår de problemstillinger, der knytter sig til en evt. transport af moleret fra bruddet i Stærhøj til Skarrehageværket, vidtgående utilstrækkelig og præget af en lang række graverende mangler. Det er vores opfattelse, at der ikke hverken findes eller kan etableres nogen transportvej, som på én og samme gang er miljømæssig og økonomisk ansvarlig.

Såfremt politikerne træffer beslutning om at tillade indvinding af moler i Stærhøj, vil det derfor umiddelbart give anledning til et påtrængende og vidtrækkende problem, på hvilket der ikke kan findes nogen tilnærmelsesvist forsvarlig eller tilfredsstillende løsning, hvor man på én og samme gang tager behørig og tilstrækkelige hensyn til såvel trafiksikkerhed som økonomisk ansvarlighed. Politikerne påtager sig derved ansvaret for en reelt uløselig problemstilling.

An. Afsn. 4.: Påvirkning af Landskabet:

Pkt. 4.3:

Stærhøj og Stenhøj er ”overpløjede gravhøje”.

Spørgsmål om hensyn til disse har allerede været forelagt Morslands Historiske Museum til udtalelse. Denne foreligger dateret 26.10.2011. Der anføres heri, at disse, såfremt de kommer i farezonen, forinden underkastes en arkæologisk undersøgelse. Af udtalelsen fremgår endvidere, at der foruden de to høje er gjort flere andre fund af oldtidssager i området. Dette bekræftes af lokale medlemmer af Arkæologisk forening. Anbefalingen fra Museet var derfor, at man ”får lavet en grundig arkæologisk forundersøgelse på arealerne”. Hvad angår afgrænsningen af de arealer, som bør undersøges, er disse derfor ikke udelukkende selve gravefeltene og de 2 overpløjede gravhøje men også det meget store areal nord for det nordlige gravefelt, hvor overjordsdeponiet tænkes placeret, idet såvel deponering som efterfølgende afrømning vil kunne påvirke fortidsminder i det berørte område. Der foreligger ikke oplysninger om, at en sådan grundig undersøgelse på indeværende tidspunkt er foretaget, og i henhold til notat herom i mødereferat fra Molerarbejdsgruppen dat. 28.09.1984 anbefales af Morslands Historiske Museum, at en sådan undersøgelse iværksættes eet år før evt. påbegyndelse af indvinding i området, således der er den fornødne tid til udførelse af det omfattende arbejde. Spørgsmålet har således allerede været forelagt et statsanerkendt kulturhistorisk museum, men det fremgår ikke af Miljørapporten, at der skal afsættes en så betydelig tidsramme for den endelige afklaring i forhold til tidspunktet for evt. påbegyndelse af indvinding.

Pkt. 4.4:

Indledningsvist er der grund til at fremhæve, at i det forarbejde, som resulterede i rapporten ”Molerindvinding på Mors”, var Danmarks Naturfredningsforening (DN) IKKE på noget tidspunkt repræsenteret. DN blev derimod aktivt holdt udenfor indflydelse – uagtet foreningen anmodede om at blive delagtiggjort i arbejdet. Og i alle årene derefter har DN ligeledes været holdt uden for den arbejdsgruppe, som ved årlige møder udstikker rammerne for den fortsatte molerindvinding. De fredningsmæssige interesser har derfor ingenlunde behørigt været repræsenteret i de sidste 30 års molerindvinding på Mors. Det er på denne baggrund, man skal se herværende ansøgning om tilladelse til indvinding af Moler i Stærhøj, hvor man efter vor opfattelse på ingen måde giver hensynet til natur og landskab den vægtning, det retteligt burde have.

Det ansøgte indvindingsområde er beliggende i såvel geologisk interesseområde som landskabeligt beskyttelsesområde. Hele det ansøgte område er således beliggende i Kystnærheds-zonen, og den nordlige grav samt hele området for deponering af overjord desuden i zone 2: Beskyttelseszonen. Endvidere forudsætter hovedforslaget, at der i en 20 årig periode deponeres overjord i Strandbeskyttelseszonen.

I udgangspunktet er der et paradoks i det forhold, at bl.a. Stærhøj var en del af det større og sammenhængende område, som man vurderede kunne kandidere til UNESCO verdensarv. Dette indebærer, at landskabskyndige har vægtet de landskabelige værdier så højt og anset dem af så universel og umistelig værdi, at de kvalificerede sig til den prestigefyldte status som verdensarv. Dette står i et umiddelbart og grelt misforhold til det faktum, at man få år senere planlægger omfattende råstofindvinding i selvsamme landskab, med de uoprettelige og destruktive konsekvenser dette har for området, som i en tidligere ”mellem.fase” af ansøgningsforløbet var beliggende i bufferzonen ift. Hanklit´s kandidatur. I UNESCO´s kriterier for optagelse på verdensarvliste specificeres, at dette ikke er foreneligt med råstofindvinding hverken i selve sitet eller i bufferzonen.

Det er i den forbindelse værd at bemærke, at Damolin´s Direktør på det årlige møde i Moler-arbejdsgruppen d. 28.09.2010 udtaler, at han anser UNESCO verdensarv ansøgning vedr. Molerlandskaberne ved Limfjorden som en trussel mod Molerindustrien. Og det er ikke mindre bemærkelsesværdigt, at Damolin i 2011 indtræder i Forvaltningsgruppen i UNESCO-projektet, og tidsmæssigt sammenfaldende hermed ”skrumper” såvel UNESCO kandidaturet som bufferzonen så meget, at bl.a. Stærhøj ikke længere er beliggende i selve buffer-zonen til verdensarven. Disse forhold udtrykker enkelt men præcist, at molerindvinding i Stærhøj IKKE er forenelig med bestræbelserne på, at Molerlandskaberne – uagtet deres landskabelige og geologiske værdier – bliver optaget på UNESCO verdensarvlisten. Og Molergravningen er pga såvel den negative indflydelse på landskabet, som er direkte synlig fra Hanklit, som de trafikale problemer, der vil besværliggøre adgangen til Hanklit, efter vor opfattelse klart en belastning for bestræbelserne på at få Hanklit placeret på UNESCO´s verdensarvliste. Molerindvindingen vil for evigt ødelægge disse landskaber i verdensarv-klasse.

I indledningen til dette afsnit indeholder miljørapporten en ganske grundig og detaljeret beskrivelse af de landskabelige forhold, herunder såvel de landskabsgeologiske som de landskabsæstetiske forhold. Man citerer bl.a. NIRAS konsulenternes konklusioner i Plan 09, hvori udtrykkes, at man i bakkelandskaberne i Sundby og Fårtoft bør undgå råstofindvinding, terrænregulering og skovrejsning. Det er i forlængelse heraf ganske bekymrende og oprørende, at man i den ansøgte og planlagte råstofindvinding i Stærhøj tilsidesætter alle disse tre hensyn. Og i NIRAS rapportens afslutning vedr. dette område anføres: ”Såvidt det er muligt, bør råstofgravning indskrænkes til de

gravetilladelser, der allerede er udstedt, og der bør ikke udstedes nye graverettigheder i området". Hertil skal bemærkes, at der IKKE er udstedt gældende gravetilladelser i området.! Vi har offentligt fremlagt dokumentation for, at det i henhold til gældende lovgivning og administrativ praksis ER muligt at undlade at meddele indvindingstilladelse.

Og man henviser endvidere til prof. Gunnar Larsen, som i Moler-arbejdsgruppen var den stærkeste fortaler for landskabsbevarelsen. Men i projektbeskrivelsen tilsidesætter man et helt afgørende aspekt i netop Gunnar Larsens synspunkter: at man ved gravning bør friholde bakkernes facader! – det gør man absolut ikke, i og med man lægger gravegrænsen så lang nede på såvel bakkens nord- som sydfacade, at man på afgørende vis ændrer på helhedsoplevelsen af landskabet. Efter endt indvinding i området vil overkanten af den nordlige gravs nordside være sænket med hele 10 m i forhold til nuværende terræn!...., og dette indebærer, at en tilsvarende del af gravens nordvendte sydside vil stå som blottet væg set fra hele søsiden fra nord og Hanklit fra nordøstlig vinkel. Rapporten bruger udtrykket ”markant” påvirkning og ”signifikant indblik” fra visse vinkler.

Fra hele Thisted bredning mod nord og fra nordøst set fra Hanklit vil der således blive afgørende negativ påvirkning af bakkens nordside med dels direkte indblik i den nordlige gravs sydside i hele dennes udstrækning i øst-vestlig retning og et særdeles skæmmende indblik til det nordlige depot af overjord, hvilket sidstnævnte i særdeles udtalt grad vil skæmme indblikket i hele indvingsperioden på de planlagte 20 år!

Set fra søsiden vil der desuden ske det, at selve bakkekammen vest for Stærhøj vil blive sænket, hvorved der vil opstå et unaturligt, brat ”spring” og diskontinuitet i konturen fra toppunktet i Stærhøj og mod vest.

Bakkens sydfacade bliver også påvirket i udtalt grad, idet overkanten af den sydlige grav i gravens østende, hvilket vil sige umiddelbart op mod Stærhøjs markante og fra alle sider meget synlige og direkte iøjnefaldende toppunkt i kote 57 sænkes med hele 6 m! Dette vil give et overmåde skæmmende og ødelæggende helhedsindtryk på den samlede landskabelige oplevelse set fra sydsiden, hvor turisterne i overvejende grad færdes på de anerkendte udsigtsruter og på vej mod Hanklit. I særdeleshed fra det markante udsigtspunkt på Fårtoftmark, hvor man på én og samme gang betragter Hanklit og hele Stærhøj-buen. Man planlægger at sløre dette forhold ved en øst-vestgående randbeplantning. Denne vil i sig selv fremstå som et eklatant fremmedelement i det særegne landskab med sine karakteristiske udtryk ved de lange, ubrudte bakkekanturer, idet alle eksisterende plantninger i området er diskrete nord-syd gående læplantninger i skel med sigte på skelmarkering og læ for den barske påvirkning af vestenvinden i dette område. I den forbindelse kalkulerer man med en helt urealistisk væksthastighed af den påtænkte læplantning, idet al erfaring viser, at denne er væsentligt langsommere end landsgennemsnittet pga de barske vejrforhold. I de eksisterende læplantninger er en maksimal væksthøjde på 3-4 meter den gennemgående – efter 50 års forløb.....Den visuelt ”skærmende” effekt af randbeplantningen vil derfor med stor sandsynlighed vise sig markant mindre end den i rapporten beskrevne og påregnede. Dertil kommer, at den planlagte plantning slet ikke mindsker indblikket fra sydøst, hvilket bl.a. vil sige fra det højtliggende Bjergby og for trafikken af turister mod Gullerup og Hanklit ad Grydhøjvej.

Visualiseringerne beskriver ikke dette forhold, ligesom der ikke er visualisering af indkigget til den nordlige grav og overjordsdepotet set fra nordøst fra søsiden, hvorimod der er udelukkende en visualisering set direkte fra nord, i hvilken vinkling den nordlige grav og det midlertidige (20 årige) delvist sløres af den foranliggende klinteryg. Disse manglende visualiseringer vurderes derfor

væsentlige i forhold til den samlede præsentation af de landskabelige konsekvenser af indvindingen, dette gælder for såvel indvindingsperioden som efter afslutningen af denne.

Visualiseringerne Fotostandpunkt 5, Skitse A, Fotostandpunkt 6, Skitse B+C vurderes fejlbehæftede hvad angår såvel den fotografiske vinkling som selve substansen i visualiseringen.

De er derfor ingeniøret retvisende – men bagatelliserende - i det visualiserende øjemed. Dette vurderes at være en væsentlig fejl og mangel, i og med netop synligheden fra Thisted bredning er problematisk set i relation til åbning af råstofgrav i Kystnærhedszonen's beskyttelseszone.

I afsnittet med visualiseringer er der hverken fotostandpunkter eller planskitser, som tager højde for det forhold, at også overjord fra det sydlige gravefelt deponeres i depot nord for det nordlige gravefelt, hvilket indebærer, at der vil være disse meget synlige og landskabeligt skæmmende midlertidige jorddepoter nord for den nordlige grav i hele indvindingsperioden på de 20 år. Dette er dermed en mangel og utilstrækkelighed i miljørapporten.

Planskitse B beskriver ikke placering og synlighed af den deponerede overjord fra det sydlige gravefelt. Den samme mangel gør sig gældende i visualisering Fotostandpunkt 1, Skitse B samt Fotostandpunkt 10, skitse B. Der er ingen fotovisualiseringer af forholdene på det tidspunkt, hvor de umiddelbart efterladte lodrette, afgravede flader senere er nederoderede til en hældning 1:1, på hvilket tidspunkt de geologiske profiler er skjulte af det løse, nedfaldne moler og askelagsbestanddele, og hvor denne gentagne gange fremhævede "geologisk interessante" sideeffekt af molerindvindingen således for bestandigt er væk.

Det midlertidige overjordsdepot nord for det nordlige gravefelt er beliggende i strandbeskyttelseszone, hvorfor dets etablering vil forudsætte en 20-årig dispensation fra Naturstyrelsen. Det er ingeniøret sandsynligt, at denne dispensation vil blive givet, hvorfor denne afgørende forudsætning for projektets gennemførelse ikke er til stede på tidspunktet for beslutning om at tillade eller nægte indvindingstilladelsen.

Det i miljørapporten beskrevne alternativ til deponering af overjord nord for det nordlige gravefelt og dermed i strandbeskyttelseszone er deponering af overjord fra begge gravefelter på arealet mellem de to gravefelter. Det fremgår klart af projektbeskrivelsen, at denne deponering ville være særdeles problematisk pga den store synlighed. Miljørapportens formulering herom er: "Med beplantningen alene kunne overjorden i det midlertidige depot ikke i tilstrækkelig grad blive skjult og påvirkningen af landskabet var derfor MASSIV"..

Da man som anført i udgangspunktet ikke kan påregne den for det nordlige overjordsdepot nødvendige dispensation fra strandbeskyttelseszonens bestemmelser, må det vurderes at være af afgørende betydning for den samlede beskrivelse af indvindingens konsekvenser for den landskabelige ændring, at man i miljørapporten ved relevante visualiseringer beskriver konsekvenserne af denne alternative deponering af overjorden på det højtliggende og dermed meget iøjnefaldende areal mellem de to gravefelter. Denne visualisering foreligger ikke, hvilket er en mangel og utilstrækkelighed ved miljørapporten.

I det hele taget fremstår foto-visualiseringerne generelt utilstrækkelige, ofte mangelfulde og misvisende, hvorved de i mange perspektiver ikke giver en retvisende men derimod bagatelliserende fremstilling af de landskabelige konsekvenser af molerindvindingen, hvad angår såvel indvindingsperioden som tilstanden efter afslutning af denne.

I Kommuneplantillægget side 12 angives der særlige hensyn, der skal tages i Beskyttelseszonen. Det skal i den forbindelse bemærkes, at den nordlige grav er beliggende i Beskyttelseszonen, og pga terrænets skråning mod nord er hele gravefeltet (samt de planlagte midlertidige (20-årige...) depoter af overjord) synlige fra og dermed i visuel oplevelsesmæssig sammenhæng med Limfjorden. I modsætning til Kommuneplantillæggets konklusion vurderes områdets anvendelse til Råstofindvinding derfor IKKE at være i overensstemmelse med Retningslinie 27 – Kystnærhedszonen. Og i Region Nordjyllands uddybende landskabelige redegørelse for om rådet ifm. Råstofplan 2012 anføres, at indvinding af Moler inden for kystnærhedszonen kræver en dispensation fra kystnærhedszonebestemmelserne. Dette forhold tillægger vi stor betydning for stillingtagen til ansøgning om indvindingstilladelse i Stærhøj, og det er ikke berørt eller behandlet i Miljø-rapporten, hvilket således er en væsentlig mangel og utilstrækkelighed.

Det bemærkes i øvrigt, at kortet på Kommuneplantillægget side 12 er behæftet med fejlagtig signatur-forklaring og derfor ikke retvisende, i og med det af kortet ikke fremgår, at hele den nordlige grav er beliggende i netop Beskyttelseszonen.

Man beskriver i miljørapporten blotlæggelsen af de interessante askeprofiler i gravens sider som en positiv sideeffekt af molerindvindingen. Dette aspekt berøres endvidere i Kommuneplantillægget side 10 i beskrivelse af Retningslinie 26 på de sidste 2 linier i hhv. 1. og 4. afsnit, hvor man – om end sprogligt uoverensstemmende – benytter formuleringerne ”skal søges...” og ”skal sikres...”.

Men man undlader at pointere, at dette er meget kortfristet, i og med disse lodrette vægge nedbrydes af vejr og vind i hastigt tempo, hvorefter de fremstår som triste, golde hældninger i 45 grader bestående af løst, nedfaldent moler og aske, i hvilke der er meget ringe vækstbetingelser for planter og buske, i særdeleshed på nordvendte flader og i 30 meters dybde...! At betegne dette som overdrev med græs og urter er at tegne et idylliserende vrangbillede af de faktiske forhold, som derimod rigeligt illustreres i eksisterende molergrave.

Man benytter flittigt denne fremhævelse af ”de geologisk interessante profiler med de vulkanske askelag” som et middel til at formilde de negative konsekvenser af råstofindvindingen. Som det fremgår af ovenstående, er disse profiler midlertidige og af kort levetid. Et vedligehold af dem ville forudsætte, at man kontinuerligt bortgravede og fjernede det løse nedbrydningsmateriale. Et sådant ”vedligehold” er ikke medtaget i projektbeskrivelsen, herunder hverken de miljømæssige konsekvenser af den kontinuerlige graveproces og bortskaffelsen af materialet eller de dertil knyttede økonomiske aspekter. Og sidst – men ikke mindst – ville et sådant ”vedligehold” indebære, at råstofgraven ville blive større og større, i og med dens rand vil bevæge sig udad mod siden.

Alt i alt er den landskabsmæssige virkning af råstofindvindingen omfattende og ødelæggende i dette højtliggende og fra alle sider meget synlige og markante bakkelandskab i visuel nærhed af og i visuel oplevelsesmæssig nær sammenhæng med såvel Limfjorden som Hanklit. Råstofindvindingen vil indebære, at vi for evigt mister et landskab af meget høj kvalitet på linie med Hanklit, der netop er på tentativlisten som UNESCO verdensnaturarv som repræsentant for denne landskabstype. Og det er i den forbindelse værd at bemærke, at også Stærhøj, som ovenfor beskrevet, i tidligere fase af projektførelsen med udpegning af kandidater til Verdensnaturarv var med i dette kandidatur på grund af sine landskabelige kvaliteter.

Og sidst – men ikke mindst – risikerer en åbning af råstofgrav i Stærhøj at medvirke til, at Hanklit ikke opnår status som UNESCO verdensnaturarv, idet molerindvindingen og de dermed forbundne omfattende negative landskabs – og miljøpåvirkninger må forventes at indvirke negativt på bedømmelseskomiteens samlede vurdering af Hanklits kandidatur (se tidligere)

An. Afsn. 5.: Påvirkning af naboer:

Det anføres i Grontmij's analyser af støjbelastningerne, at "der regnes i fladt terræn".

Denne forudsætning er ikke til stede, hvorfor beregningerne ingenlunde er retvisende.

For lastvognstrafikken er der, for så vidt angår såvel transporten op af gravene på de stejle ramper som kørslen på grusvejen fra Molvervej til selve graven og landevejstrafikken, tale om endog meget store stigninger over større afstande. Dette vil indebære en markant øget støjbelastning fra lastvognenes dieselmotorer end de beregnede og i rapporten anførte. Miljørapporten er følgelig på dette område utilstrækkelig og behæftet med væsentlige og udtalte mangler på et set ift. nabo-belastning afgørende punkt.

An. Afsn. 6.: Påvirkning af natur og miljø:

Afsn. 6.1:

I Region Nordjyllands scoping vedr. Råstofplan 2012 beskrives vedr. Flora og Fauna en række forhold, som som "bør undersøges". Miljørapporten s. 62 anføres, at "Kommunen har besigtiget området". Dette vurderes ikke at være tilstrækkelig dokumentation for, at de omhandlede forhold er fyldestgørende undersøgt og beskrevet.

I umiddelbar nærhed af det nordlige gravefelt er der mod øst beskyttet jorddige (sogneskel).

Med en anslået gravedybde på ned til 30 m under nuværende terræn skal der i østlig afgrænsning af graveområdet uagtet afgravning i en vinkel på 30 grader indkalkuleres yderligere sikkerhedsafstand henset til den videre forvitring og nedbrydning af skråningen til sluthældning 1:1.

Det nordlige gravefelt og det nordlige deponi af op til 183.000 m³ overjord ligger i kort – men i Miljørapporten ikke som påkrævet specificeret - afstand fra såvel 2 særskilte §3 søer som §3 moser og overdrev. Det samlede areal af disse §3 områder overstiger 2.500 m² og er dermed omfattet af Naturbeskyttelseslovens §3's bestemmelser, ifølge hvilke tilstanden af disse ikke må ændres ved den påtænkte aktivitet.

Med en gravedybde på ned til 30 m under nuværende terræn er det ikke dokumenteret, at der som følge af molerindvinding ikke vil kunne forekomme ændringer i vandspejlet i disse 2 søer – særligt den nordligste, som ligger helt op mod matrikelskel og således i umiddelbar nærhed af indvindingsområdet. Vandstanden i denne sø er afhængig af placering og hældning af vandførende henholdsvis vandspærrende lag i de skråninger, som grænser op mod søen – herunder den syd for liggende, hvori planlægges placeret den nordlige grav. Gennembrydning af sådanne vandspærrende jordlag ved åbning af en råstofgrav på den store skråning, som hælder ned mod de 2 søer, kan således på afgørende vis ændre vandstrømningerne i området og dermed vandstanden i søerne. De store jorddeponier sydvest for søen kan ligeledes tænkes at påvirke vandstrømninger i området. Disse forhold er ikke undersøgt, hvorfor risikoen for påvirkning af vandspejlet i denne sø ikke er tilstrækkeligt belyst.

Graveaktiviteten og transporten, som knytter sig til indvinding af moler, vil endvidere ved støj og uro kunne påvirke den fauna, som knytter sig til disse §3 områder.

Samlet er det således ikke i Miljørapporten dokumenteret, at bestemmelserne i Naturbeskyttelseslovens §3 er tilgodesete, hvilket er en væsentlig mangel ved miljørapporten.

I Miljørapportens side 63 under afsn. ”afværgeforanstaltninger” anføres, at der i efterbehandlingsplanen planlægges udlæg af sydeksponerede, ubeplantede skrænter med blotlagt mineraljord i hældning mellem 10 og 20 grader, og at man i denne sammenhæng ikke kan benytte overjord. Dette er i klar modstrid med beskrivelsen af udgravning og retablering, således som det fremgår af Miljørapportens Afsnit 2. Projektbeskrivelsen, hvori man beskriver retablering af størsteparten af de nordlige gravesider ved neddozing af overjord til hældning 1:1. Rapporten er således på dette punkt præget af uklarheder og selvmodsigelser, således det ikke klart fremgår, hvad der planlægges.

Afsn. 6.6:

Åbning af råstofgravene vil indebære en risiko for forurening af grundvandet.

I scopingsskema til Region Nordjyllands Råstofplan 2012 anføres der vedr. Stærhøj og i relation til punktet om grundvandsforhold og risiko for forurening af grundvandsressourcen flg.: ”Det foreslåede graveområde ligger jf. seneste viden i område med drikkevandsinteresser (OD)” Der planlægges indvinding af moler til en dybde op til 30 m. under terræn. ”Der er jf. GEUS ingen boringer i det foreslåede graveområde (den sydlige udvidelse)”. ”I tre råstofboringer ... er grundvandet ikke målt”. Konklusion: ”Det er derfor usikkert, om der i det foreslåede graveområde vil blive gravet under grundvandsspejlet”

Der anføres i miljørapporten, at ”der forventes en grundvandsstrømning mod fjorden, hvilket betyder, at en forurening forventes at ville bevæge sig med strømningsretningen mod fjorden”. Ovenstående ”forventning”, hvad angår grundvandsstrømningsretning, er ikke dokumenteret ved geo-tekniske undersøgelser og analyser af bundforholdene, herunder de vandførende hhv. vandspærrende jordlags placering, lejring og hældning.

I Miljø-rapporten anføres den sydlige grav at være beliggende på en sydlig skrånende bakkeside ”i randen af ” et i sydlig retning beliggende drikkevandsområde (OD). Dette er i uoverensstemmelse med ovenstående fakta-oplysninger fra Regionen – og i øvrigt endvidere uoverensstemmende med Kommuneplantillægget side 14, 6. og sidste afsnit, idet der begge steder anføres, at det sydlige graveområde ER beliggende i drikkevandsområde (OD). Oplysningerne er således modstridende, og forholdene er ikke tilstrækkeligt belyste. Miljørapportens og Kommuneplantillæggets konklusion af, at der ikke er risiko for forurening af drikkevand, er på den baggrund ikke velunderbygget.

An. Afsn. 7.: Andre forhold:

Afsn. 7.2: Socio-økonomiske forhold.

Rapportens konklusion er, at de socio-økonomiske konsekvenser er ikke væsentlige/ minimale. Denne konklusion er ikke underbygget eller dokumenteret.

I vore bemærkninger til Miljø-rapportens afsn. 1 og 3, herunder særligt de trafikale forhold påpeges, at der på ingen måde er foretaget nogen vurdering af de økonomiske konsekvenser af den med en indvindingstilladelse forbundne voldsomt øgede belastning af det spinkle vejnet henset til udbygning, forstærkning og løbende vedligehold.

De negative følger af den møløjemæssige og trafikale belastning henset til såvel fremkommelighed som øvrige gener set i relation til bl.a. turisme er ikke belyst. Tilsølede veje og besværliggjort trafik vil uden tvivl af turisterne opleves som et irritament og en belastning, som vil influere negativt. Omfanget og konsekvenserne af dette skal ses i relation til det i øvrigt endog meget store potentiale for vækst i turisme, som vil knytte sig til Hanklits mulige status som UNESCO verdensarv.

Hertil skal lægges de sandsynligt store negative følger af turismen og områdets omdømme, som en råstofindvinding med dens konsekvenser for den umiddelbare landskabelige oplevelser må formodes at have. Og sidst – men ikke mindst – er risikoen for, at en nyåbnet og over 20 år aktiv råstofgrav i umiddelbar nærhed af Hanklit vil influere negativt på muligheden af, at Hanklit opnår status som UNESCO verdensarv, betydelig. De negative økonomiske konsekvenser heraf ville være af et overordentligt stort omfang.

Man har i miljø-rapporten ikke gjort sig overvejelser om endelige vurderet omfanget af den negative indflydelse, en åbning af råstofgrav ved Stærhøj må formodes at have henset til bosætning i området.

Og i den samlede vurdering og vægtning – herunder særligt de negative konsekvenser - skal medtages det forhold, at der ved indvinding af Moler IKKE er tale om noget samfundsvitalt råstof men derimod et råstof, som anvendes til fremstilling af lavteknologisk niche-produkt (kattegrus, andre absorbentia, bæremiddel for pesticider, dyrefoder mv..), til hvilket der findes absolut ligeværdige alternativer.

Sammenfatningsvist må Miljø-rapporten, for så vidt angår de socio-økonomiske forhold anses værende vidtgående utilstrækkelig og mangelfuld.

Samlet vurdering/ resume:

Der er i Kommuneplantillægget og den miljørapport, som ligger til grund herfor, en lang række forhold, som enten ikke eller i utilstrækkelig grad er belyste. Vi er derfor af den opfattelse, at der i Miljørapporten ikke er tilvejebragt et tilstrækkeligt, dokumenteret og velbelyst grundlag for en politisk beslutning om vedtagelse af Kommuneplantillægget i nu foreliggende form.

Og det er desuden vores vurdering, at der alene baseret på de allerede foreliggende oplysninger er beskrevet så omfattende problematiske forhold, at en vedtagelse af Kommuneplantillægget er såvel miljø- som planmæssigt uforsvarlig.

*Vi har offentligt fremlagt dokumentation for, at Politikerne i henhold til gældende lovgivning og administrativ praksis **KAN** nægte indvindingstilladelse. Og det er Foreningens klare opfattelse, at man **BØR** nægte indvindingstilladelse.*

”Foreningen til Bevarelse af Mosebjerg og Stærhøj”

www.mosebjerg-stærhøj.dk

Trine Høgh (fmd)

Hans V.G. Jensen (kasserer)

Inger Saaby (sekretær)
Christian Høgh
Ole Johansen
Jørgen Saaby

Danny Kristensen

Fra: Lis Dich
Sendt: 15. august 2014 10:28
Til: Natur og Miljø (postkasse)
Emne: VS: Indsigelse fra beboerne
Vedhæftede filer: Fotografi beboerne (14).jpg; Indsigelse 1 - fra Beboerfoeningen 2014.docx

Med venlig hilsen

Lis Dich
Afdelingsleder

Morsø Kommune
Direktionssekretariatet
Strategi og kommunikation
Fællessekretariatet
Direkte: 99 70 70 65
www.morsoe.dk

Fra: Sanne Hedegaard Bloch **På vegne af** Aktindsigt
Sendt: 15. august 2014 08:07
Til: Lis Dich
Emne: VS: Indsigelse fra beboerne

Med venlig hilsen

Sanne Hedegaard Bloch
Elev

Morsø Kommune
Direktionssekretariatet
Strategi og kommunikation
Fællessekretariatet
Direkte: 99 70 70 04
www.morsoe.dk

Fra: Ole Bundgaard Jensen [<mailto:ole.b.j@live.dk>]
Sendt: 14. august 2014 23:29
Til: kommunen
Cc: Aktindsigt
Emne: Indsigelse fra beboerne

1 doc fil + 2 jpg filer.

- d. Støjforhold langs køreveje der er foreslået
 - e. Kumulative forhold – eksisterende miljøpåvirkning fra bl.a. landbrug og andet
 - f. Vejforholdene i området er allerede ødelagt - kan ikke bære mere trafik
-
- 6. Morsø Kommune har ikke været samarbejdsvillig i forhold til de nærmeste beboere
 - 7. Der er ingen afklaring om evt. erstatning for ejendommens værdiforringelse
 - 8. Morsø Kommune har ensidigt arbejdet for Danolins interesser
 - 9. Molerudgravninger der er på Mors og på Fur bliver brugt til lodsepladser
 - 10. I Stærhøjområdet er der pt. mange miljøforureninger
 - 11. Kystbeskyttelseslinjen respekteres ikke for flere forhold i området og ikke i dette projekt
 - 12. At Forvaltningslovens §9B ikke er overholdt

Med venlig hilsen

Beboerforeningen på Mølbjergvej og Molvervej

De nærmeste beboere til Stærhøj

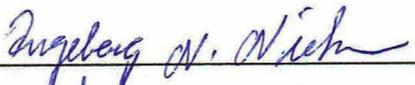
c/o Mølbjergvej 5

7950 Erslev

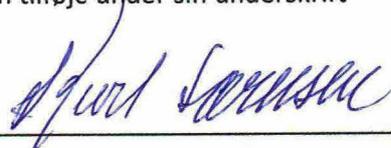
Forhold som den enkelte beboere ikke er enig i, kan beboeren skrive – ved og nr.

Forhold som den enkelte beboer ønsker tilføjet kan beboeren tilføje under sin underskrift

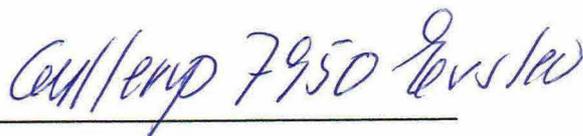

Mølbjergvej 7.

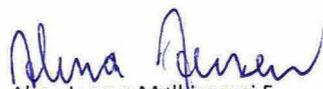

Mølbjergvej 3

Ole Bundgaard Jensen, Mølbjergvej 5

Mølbjergvej 8

Mølbjergvej 8

Cellerup 7950 Erslev

Alma Jensen Mølbjergvej 5

Morsø Kommune
Natur og Miljø
Jernbanevej 7
7900 Nykøbing M
naturogmiljo@morsoe.dk

14. august 2014

**Indsigelse mod Kommuneplantillæg nr. 1, Kommuneplan 2013-2025, Molerindvinding ved Stærhøj,
Forslag: Juni 2014, Morsø Kommune og til Miljørapport "Molerindvinding ved Stærhøj"**

I forlængelse af vores indsigelser 13. og 26. januar 2012 skal vi give indsigelse for molerindvinding.

Overordnet ønskes ingen molerindvinding i området

Undertegnede skal give indsigelse mod indvinding af moler i Stærhøjområdet. Forslaget er ikke godt for Mors.

Til det fremlagte kommuneplantillæg, og den fremlagte Miljørapport, er der mange forhold, som ikke er tilstrækkelig belyst, undersøgt o.l. Indsigelserne er ikke en accept af, at der gives tilladelse til molerindvinding, men alene en understregelse af, at det overordnede formål, at der ikke skal indvindes moler, er det rigtige.

Følgende er forhold er ikke tilstrækkelig belyst og eller afklaret:

1. Molerindvindingen er ikke tilstrækkelig belyst om der er et retsgrundlag herfor (Saaby påstand)
2. De landskabelige værdier ødelægges (Trine Berthelsen påstand)
3. Morsø Kommune plan om at Hanklit kandidat til verdensarv harmonerer ikke
4. Morsø Kommune har ikke hørt på borgernes hidtidige indsigelse
5. Morsø Kommune har ikke i såvel forslag til Miljøgodkendelse samt nærværende tilstrækkeligt undersøgt miljøforhold bl.a.
 - a. Arkæologiske forhold
 - b. Transportmæssige forhold, herunder søtransport
 - c. Støjforhold i graveområdet

- d. Støjforhold langs køreveje der er foreslået
- e. Kumulative forhold – eksisterende miljøpåvirkning fra bl.a. landbrug og andet
- f. Vejforholdene i området er allerede ødelagt - kan ikke bære mere trafik

- 6. Morsø Kommune har ikke været samarbejdsvillig i forhold til de nærmeste beboere
- 7. Der er ingen afklaring om evt. erstatning for ejendommens værdiforringelse
- 8. Morsø Kommune har ensidigt arbejdet for Danolins interesser
- 9. Molerudgravninger der er på Mors og på Fur bliver brugt til lodsepladser
- 10. I Stærhøjområdet er der pt. mange miljøforureninger
- 11. Kystbeskyttelseslinjen respekteres ikke for flere forhold i området og ikke i dette projekt
- 12. At Forvaltningslovens §9B ikke er overholdt

Med venlig hilsen

Beboerforeningen på Mølbjergvej og Molvervej

De nærmeste beboere til Stærhøj

c/o Mølbjergvej 5

7950 Erslev

Forhold som den enkelte beboere ikke er enig i, kan beboeren skrive – ved og nr.

Forhold som den enkelte beboer ønsker tilføjet kan beboeren tilføje under sin underskrift

Samtlige det underskriver får kopi af det endelige fremsendte til Morsø Kommune